

Verksamhetsplan för KB 2020–2022

National Library
of Sweden

”

**Vi ska leva upp
till forskningens
förväntningar
och samlingarna
ska vara tillgäng-
liga för alla.**

”

Riksbibliotekariens inledning

Som nationalbibliotek ska KB stå för pålitlighet och långsiktighet. Vi ska leva upp till forskningens förväntningar och våra samlingar ska vara tillgängliga för alla. Vi strävar också mot en aktiv samverkan inom biblioteksväsendet.

KB arbetar sedan 2017 mot Vision 2025. Genom verksamhetsplanen 2020–2022 fortsätter nu detta arbete. En framgångsfaktor för att nå visionen är att vi aktivt arbetar med de möj-

ligheter och utmaningar som digitaliseringen innebär. Det handlar såväl om att utveckla våra arbetsprocesser som om att skapa en demokratisk tillgång till det material vi samlar in och förvaltar.

Digitaliseringen utvecklas mot automatisering och robotisering med hjälp av teknik som AI och maskininlärning. Forskningen efterfrågar också i allt högre grad KB:s samlingar i digitalt format. För att möta den utvecklingen behöver vi bland annat öka digitaliseringen liksom i övrigt stödda datadriven forskning.

KB:s instruktion är tillitsbaserad vilket ger goda möjligheter att anpassa verksamheten utifrån aktuella förutsättningar. I instruktionen slås fast att KB ska främja den svenska forskningens kvalitet och en demokratisk samhällsutveckling. KB har också som särskild uppgift att samordna arbetet för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Det är ett uppdrag som förutsätter en aktiv samverkan med forskarsamhället.

Samarbete är en förutsättning för att vår verksamhet ska vara relevant – i synnerhet för vårt uppdrag att främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet. Vi kommer därför att föra en aktiv dialog med våra intressenter för att anpassa såväl inriktning som arbetssätt.

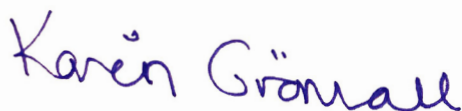

Foto: Jann Lipka

Regeringens pågående översyn av pliktlagstiftning och KB:s övriga insamlingsverksamhet, ger oss en unik möjlighet att verka för en reglering som är relevant och flexibel i förhållande till medie- och samhällsutvecklingen.

KB har en kunskapsintensiv verksamhet vars viktigaste resurs utgörs av medarbetarnas kompetens. Det är därför viktigt att KB främjar ett aktivt och medvetet ledar- och medarbetarskap samt har en bra arbetsmiljö för sin personal.

För att uppnå målen i verksamhetsplanen behöver vi även utveckla våra arbetsprocesser, samarbetsmetoder och vår organisation.

A handwritten signature in blue ink that reads "Karin Grönvall". The signature is written in a cursive, flowing style.

Karin Grönvall, riksbibliotekarie

KB:s uppdrag

KB har omsatt sitt uppdrag från instruktion, regleringsbrev m.m. internt genom att formulera en vision och målbilder. Visionen tar sikte på 2025 där den första målperioden var 2017–2019 och den nuvarande är 2020–2022. Målen kopplar dels till KB:s vision 2025 för att utveckling ska ske, dels till att säkerställa att KB fullföljer sitt uppdrag.

Ur KB:s instruktion

Kungl. biblioteket är Sveriges nationalbibliotek och ska främja den svenska forskningens kvalitet och en demokratisk samhällsutveckling genom att tillhandahålla källmaterial och en effektiv forskningsinfrastruktur.

Myndigheten ska samla in, beskriva, bevara och tillhandahålla fysiskt och digitalt material som behövs för att fullgöra myndighetens uppgifter.

Myndigheten ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet i enlighet med 18 § bibliotekslagen (2013:801).

Myndigheten ska tillhandahålla informationssystem och verka för utveckling och samordning av digitala tjänster inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillhandahålla en fullgod och heltäckande datakälla för utvärdering av svenska vetenskapliga publikationer.

KB:s vision 2025

I en tid präglad av avancerad informationsteknik och ökad internationalisering är Sverige en föregångare när det gäller tillgänglighet och användning av text, bild och ljud.

All information med hög efterfrågan finns digital tillgänglig. Det mesta går att få tag på snabbt och enkelt, oberoende av tid och plats.

Det svenska kulturarvet är sammanlänkat med det globala kulturarvet. Många bibliotek och andra aktörer samverkar internationellt och har tillsammans ökat tillgången till material. Alla samlingar är beskrivna och sammanlänkade.

Den allt större tillgången till information i digitalt format har ökat medvetenheten om källkritik och skapat en högre nivå av samhällsdebatt – en debatt präglad av demokratiskt engagemang, faktabaserad diskussion och fria åsikter.

Biblioteken står för integritet och kvalitet, och ses som en garant för allas rätt till oförvanskad information. Användningen av bibliotekens samlingar och tjänster har ökat avsevärt. Bibliotekens värde har blivit mer synligt.

Kungliga biblioteket är en central aktör för en mängd kunskapsförmedlande tjänster – en oberoende källa för forskning, bildning och nytänkande.

Verksamhetens mål 2020–2022

Verksamhetsplanen är treårig och rullande, vilket innebär att den kommer att uppdateras varje år med nästkommande treårsperiod, det vill säga 2021–2023, 2022–2024 etc.

Verksamhetsplanen följer i huvudsak KB:s instruktion och delas in i sju områden:

- 1. Samla in**
- 2. Beskriva**
- 3. Bevara**
- 4. Tillhandahålla**
- 5. Bidra till en effektiv forskningsinfrastruktur**
- 6. Främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet**
- 7. Skapa förutsättningar för verksamheten**

För att genomföra verksamhetsplanen kommer ytterligare konkretiseringar i form av planer och aktiviteter att göras.

1. Samla in

KB:s samlingsbyggande utgår från tydliga prioriteringar – vår insamling av medier speglar dagens medielandskap

Delmål

1. KB har processer och systemstöd för en effektiv insamling av fysiskt och digitalt material, vilket även innefattar den svenska webben
2. KB har kommunicerade strategier för kompletterande insamling och förvärv som omfattar såväl fysiskt som digitalt material
3. KB har etablerat processer och systemstöd för automatiserad insamling av metadata

KB har i uppgift att samla in fysiskt och digitalt material i syfte att främja den svenska forskningens kvalitet och bidra till en demokratisk samhällsutveckling. Det finns två huvudlinjer för uppbyggnad av KB:s samlingar: insamling med stöd av pliktlagstiftning samt kompletterande insamling. Regeringen har beslutat om en översyn av pliktlagstiftningen och KB:s övriga insamling under 2020.

KB behöver utveckla rutiner och system för såväl insamling av fysiska publikationer som för digitalt material. Den digitala insamlingen omfattar både e-plikt och insamling av annat digitalt material som behövs för att fullgöra myndighetens uppgifter. För att klara ett allt bredare insamlingsuppdrag av såväl fysiskt som digitalt material, inklusive metadata, krävs prioriteringar som är kommunicerade på ett tydligt sätt.

2. Beskriva

KB:s samlingar är beskrivna på ett ändamålsenligt sätt utifrån användarnas behov

Delmål

1. KB:s beskrivningsverksamhet är effektiv och utformad efter användarnas behov av sökbarhet
2. KB har implementerat teknik för utvinning av metadata ur digitala resurser
3. KB:s kvalitetskontrollerade data publiceras som länkade data och återanvänds såväl externt som internt

KB har i uppgift att beskriva insamlat material. Med begreppet "beskriva" avses här att skapa eller ställa samman metadata, dvs. information om det material, fysiskt eller digitalt, som finns på KB. Metadata är de strukturerade beståndsdelar som behövs för att system och tjänster ska kunna hantera bevarande, eftersökning och tillhandahållande av samlingarna.

Under de senaste åren har stora förändringar skett på metadataområdet – ett paradigmskifte som är en naturlig konsekvens av den digitala utvecklingen i samhället och av hur medierna förändrats. Med manuella beskrivningsmetoder förmår inte KB att hantera det ökade medieflödet och kan heller inte möta dagens mer avancerade användarbehov.

KB behöver öka återanvändningen av metadata från andra källor och därmed minska den manuella metadatahanteringen. KB behöver även förbättra sökbarheten i samlingarna.

3. Bevara

KB har en hållbar infrastruktur för bevarande i syfte att säkra den långsiktiga tillgängligheten till samlingarna

Delmål

1. KB har ett ändamålsenligt och skalbart systemstöd för bevarandedigitalisering
2. KB har effektiva processer för bevarande av alla medier och tekniska format
3. KB har kommunicerade strategier för bevarandeområdet

KB har i uppgift att bevara samlingarna, med syftet att de ska vara tillgängliga och användbara över tid. Flera faktorer medverkar till nedbrytning och insamlat material kommer inte alltid att vara användbart i sitt ursprungliga format. KB behöver vidta åtgärder i syfte att förlänga den användbara livslängden för både de fysiska informationsbärarna och de digitalt födda samlingarna.

Det stora inflödet av material ställer krav på att kunna hantera en allt större variation av format. Mot denna bakgrund behöver KB utforma bevarandestrategier för alla samlingar oberoende av tekniskt format.

Att överföra information genom digitalisering öppnar stora möjligheter för bevarande och tillgänglighet samt för datadriven forskning. Som ett led i detta behöver KB utveckla digitaliseringsprocesserna. Dessutom måste den digitala informationens autenticitet och trovärdighet säkerställas.

KB ska också i samverkan med relevanta aktörer – nationellt och internationellt – bidra till harmonisering och standardisering inom bevarandeområdet, med särskilt fokus på digitalisering.

4. Tillhandahålla

KB:s samlingar är tillgängliga både på och utanför KB via ändamålsenliga tjänster

Delmål

1. KB använder i första hand digitala lösningar för att tillhandahålla samlingarna
2. KB:s digitala samlingar är tillgängliga på distans via ändamålsenliga användargränssnitt
3. KB tar i samverkan fram och förvaltar avtalslicenser för distansåtkomst
4. KB erbjuder en attraktiv miljö för forskning och studier med användaranpassat tillgängliggörande på plats

KB har i uppgift att tillhandahålla insamlat källmaterial för att främja den svenska forskningens kvalitet och en demokratisk samhällsutveckling. KB:s kompetens och unika samlingar utgör en resurs för kunskapsproduktion och lärande för hela landet.

Genom samhällets och mediernas digitalisering finns i dag en förväntan att nå KB:s samlingar digitalt och på distans. Den digitala utvecklingen för även med sig nya krav på såväl utformningen av KB:s digitalisering som på tjänster för tillhandahållande. KB behöver därför utveckla och effektivisera digitaliseringsprocesserna för att tillgängliggöra samlingarna.

Upphovsrättsligt skyddade samlingar behöver tillgängliggöras, både på KB och genom licensiering på andra bibliotek och forskningsinstitutioner. Affärsmodeller behöver också utvecklas. Även om KB eftersträvar att alla samlingar ska kunna erbjudas användare utanför KB kommer vissa även fortsättningsvis att behöva tillhandahållas på plats i våra läsesalar. Även KB:s lokala tillhandahållande behöver utvecklas utifrån nya användarkrav.

5. Bidra till en effektiv forskningsinfrastruktur

KB bidrar i samverkan till en öppen och effektiv forskningsinfrastruktur

Delmål

1. KB erbjuder en stabil och pålitlig källa för utvärdering av svenska vetenskapliga publikationer
2. KB stödjer övergången till öppen tillgång genom att i samverkan teckna relevanta publiceringsavtal
3. KB har ett ändamålsenligt systemstöd med ökad kapacitet för digitalisering
4. KB-labb utgör en infrastruktur för datadriven forskning med utgångspunkt i KB:s samlingar
5. KB har en nationell digital plattform för öppet tillgängliga svenska vetenskapliga tidskrifter

KB har i uppgift att främja den svenska forskningens kvalitet genom att tillhandahålla en effektiv forskningsinfrastruktur. I detta ingår att tillhandahålla en fullgod och heltäckande datakälla för utvärdering av svenska vetenskapliga publikationer. KB har också i uppdrag att verka för ett införande av principer för att främja publicering av vetenskapliga publikationer med öppen tillgång (open access).

Den digitala utvecklingen skapar förutsättningar för såväl åtkomst till källmaterial som till nya forskningsmetoder, till exempel datadriven forskning.

Regeringen har i olika sammanhang lyft behovet av att, för att främja forskning, digitalisera och tillgängliggöra material som i dag finns vid arkiv, bibliotek och museer (ABM-området).

Mot bakgrund av ovanstående behöver KB:s digitalisering av samlingarna öka och arbetet för att främja öppen tillgång till vetenskapliga publikationer utvecklas. KB behöver också utveckla informationssystem, digitala tjänster och stöd för datadriven forskning. Detta arbete ska ske i samverkan med olika intressenter inom ABM-området samt lärosäten, forskningsfinansiärer och forskargrupper.

6. Främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet

KB arbetar strategiskt i aktiv samverkan med det allmänna biblioteksväsendet

Delmål

1. KB:s nationella bibliotekstjänster har en tydligt kommunicerad inriktning och avgränsning
2. KB:s katalogsamarbete utvecklas utifrån användarnas behov
3. KB:s roll vad gäller de nationella minoritetsspråken och mångspråksfrågor inom biblioteksväsendet är tydliggjord

KB ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

I enlighet med bibliotekslagen har KB i uppdrag att tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

KB ska också tillhandahålla informationssystem och verka för utveckling och samordning av digitala tjänster inom det allmänna biblioteksväsendet.

KB ska utifrån sitt uppdrag erbjuda en arena för samverkan inom relevanta områden, samt i samverkan utveckla nationella bibliotekstjänster.

KB har beredskap för eventuella nya uppdrag utifrån förslaget till nationell biblioteksstrategi som överlämnades till regeringen i mars 2019.

7. Skapa förutsättningar för verksamheten

KB:s verksamhet är effektiv, hållbar och säker samt har ett högt förtroende från uppdragsgivare och övriga målgrupper

Delmål

1. KB har verktyg och arbetssätt för styrning mot en effektiv och hållbar it-verksamhet som uppfyller krav på dataskydd samt informationssäkerhet
2. KB bedriver ett framåtriktat utvecklings- och förändringsarbete, samt har en väl utvecklad intern kommunikation och samverkan
3. KB har en systematisk långsiktig planering av kompetensförsörjningen, som utgår från nya och förändrade omvärldskrav
4. KB:s lokaler för samlingar, besökare och personal är ändamålsenliga och säkra

KB ska arbeta för en hållbar utveckling för att bidra till att uppfylla de globala målen i Agenda 2030.

KB ska uppfylla de krav som ställs på myndigheten på ett sätt som upprätthåller uppdragsgivarens och andra målgruppers förtroende. Detta innebär bland annat att KB ska ha en väl fungerande intern styrning och kontroll samt att anslagsmedlen även ska användas på ett sätt som leder till bästa möjliga verksamhetsresultat.

I en tid där it-relaterade hot mot myndigheter och företag ökar och blir allt mer sofistikerade ställs krav på kontinuerlig uppdatering av KB:s it-säkerhet. En effektiv it-verksamhet förutsätter fortlöpande utveckling och integration av befintliga system.

Teknikutveckling och andra omvärldskrav gör att KB behöver ha en långsiktig planering och uppföljning av kompetensförsörjningen i takt med verksamhetens behov av förändringar. KB behöver också arbeta för att bättre ta tillvara och utveckla befintlig kompetens.

KB:s mål 2020–2022

1. Samla in

KB:s samlingsbyggande utgår från tydliga prioriteringar – vår insamling av medier speglar dagens medielandskap

Delmål

1. KB har processer och systemstöd för en effektiv insamling av fysiskt och digitalt material, vilket även innefattar den svenska webben
2. KB har kommunicerade strategier för kompletterande insamling och förvärv som omfattar såväl fysiskt som digitalt material
3. KB har etablerat processer och systemstöd för automatiserad insamling av metadata

2. Beskriva

KB:s samlingar är beskrivna på ett ändamålsenligt sätt utifrån användarnas behov

Delmål

1. KB:s beskrivningsverksamhet är effektiv och utformad efter användarnas behov av sökbarhet
2. KB har implementerat teknik för utvinning av metadata ur digitala resurser
3. KB:s kvalitetskontrollerade data publiceras som länkade data och återanvänds såväl externt som internt

3. Bevara

KB har en hållbar infrastruktur för bevarande i syfte att säkra den långsiktiga tillgängligheten till samlingarna

Delmål

1. KB har ett ändamålsenligt och skalbart systemstöd för bevarandigitalisering
2. KB har effektiva processer för bevarande av alla medier och tekniska format
3. KB har kommunicerade strategier för bevarandeområdet

4. Tillhandahålla

KB:s samlingar är tillgängliga både på och utanför KB via ändamålsenliga tjänster

Delmål

1. KB använder i första hand digitala lösningar för att tillhandahålla samlingarna
2. KB:s digitala samlingar är tillgängliga på distans via ändamålsenliga användargränssnitt
3. KB tar i samverkan fram och förvaltar avtalslicenser för distansåtkomst
4. KB erbjuder en attraktiv miljö för forskning och studier med användaranpassat tillgängliggörande på plats

5. Bidra till en effektiv forskningsinfrastruktur

KB bidrar i samverkan till en öppen och effektiv forskningsinfrastruktur

Delmål

1. KB erbjuder en stabil och pålitlig källa för utvärdering av svenska vetenskapliga publikationer
2. KB stödjer övergången till öppen tillgång genom att i samverkan teckna relevanta publiceringsavtal
3. KB har ett ändamålsenligt systemstöd med ökad kapacitet för digitalisering
4. KB-labb utgör en infrastruktur för datadriven forskning med utgångspunkt i KB:s samlingar
5. KB har en nationell digital plattform för öppet tillgängliga svenska vetenskapliga tidskrifter

6. Främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet

KB arbetar strategiskt i aktiv samverkan med det allmänna biblioteksväsendet

Delmål

1. KB:s nationella bibliotekstjänster har en tydligt kommunicerad inriktning och avgränsning
2. KB:s katalogsamarbete utvecklas utifrån användarnas behov
3. KB:s roll vad gäller de nationella minoritetsspråken och mångspråksfrågor inom biblioteksväsendet är tydliggjord

7. Skapa förutsättningar för verksamheten

KB:s verksamhet är effektiv, hållbar och säker samt har ett högt förtroende från uppdragsgivare och övriga målgrupper

Delmål

1. KB har verktyg och arbetssätt för styrning mot en effektiv och hållbar it-verksamhet som uppfyller krav på dataskydd samt informationssäkerhet
2. KB bedriver ett framåtriktat utvecklings- och förändringsarbete, samt har en väl utvecklad intern kommunikation och samverkan
3. KB har en systematisk långsiktig planering av kompetensförsörjningen, som utgår från nya och förändrade omvärldskrav
4. KB:s lokaler för samlingar, besökare och personal är ändamålsenliga och säkra

Kungliga biblioteket

Besöksadress: Humlegården

Box 5039, 102 41 Stockholm

Telefon: 010-709 30 00

E-post: info@kb.se

www.kb.se